

Stručné DEJINY SLOVENSKA

pre mladých čitateľov

Denisa Gaálová

Stručné dejiny
Slovenska
pre mladých
čitateľov

Denisa Gaálová

Stručné dejiny
Slovenska
pre mladých
čitateľov

Ilustrácie František Hříbal

slovar

Text © Denisa Gaálová 2018

Illustrations © František Hříbal 2018

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2018

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná ani šírená v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Obsah

- 1. Naše územie v praveku** **9**

Ako sa to všetko začalo – Neandertálci a lovci mamutov – Prví roľníci a pastieri – Prví kovolejári a kováči – Kelti – Germánske kmene a Rimania
- 2. Naši predkovia Slovania** **23**

Na návšteve u Slovanov – Samo a jeho ríša – Naozaj veľká Veľká Morava – O dvoch bratoch zo Solúna
- 3. Vznik Uhorského kráľovstva** **43**

Príchod Maďarov – Nastupujú Arpádovci – Prvý kráľ Štefan I. – Zlatá bula Ondreja II. a práva šľachty – Tatarský vpád a mocenské boje
- 4. Silní i slabí králi na uhorskom tróne** **57**

Dvaja sa bijú, Anjouovci víťazia – Nemecký cisár uhorským kráľom – Matej Korvín, kandidát uhorskej šľachty na trón – Králi z poľskej dynastie
- 5. Dve búrlivé storočia** **71**

Habsburgovci – Reformácia v Uhorsku – Protihabsburské povstania – Turci idú! – Rozdelené kráľovstvo
- 6. Keď panovníci modernizovali kráľovstvo** **87**

Žena na tróne – Panovanie Jozefa II. – Naši osvietenici
- 7. Časy napoleonských vojen** **105**

Cesta k metternichovskému absolutizmu – Napoleon a my

8. Moderný národ	115
Budenie slovenského ľudu – Bernolákovci – Spolupráca katolíkov s evanjelikmi – Štúrovci – Húževnatý Štúr	
9. Revolučné roky 1848 a 1849	131
Rakúska časť monarchie – Aktivity Maďarov v Uhorsku – Slováci v revolúcii – Vojenské výpravy Slovákov	
10. Porevolučné nádeje a sklamanie Slovákov	145
Čo sa dialo po revolúcii – Matica slovenská – Rakúsko-maďarské vyrovnanie – Maďarizácia v praxi – Kultúrne a politické snahy Slovákov	
11. Prvá svetová vojna a cesta k Československu	161
Na prahu vojny – Boj za spoločný štát Čechov a Slovákov – Československá národná rada a legionári – Vyhlásenie nového štátu	
12. Slováci v novom štáte	175
Nový štát – nové hranice – Hlavné mesto a iné symboly – „Voľte svorne a jednotne!“ – Rozbitie republiky	
13. Vojnová Slovenská republika	195
Nemecký satelit a ochranná zmluva – Politický systém vojnovej Slovenskej republiky	
14. Nespokojnosť vo vojnovej Slovenskej republike	215
Domáci a zahraničný odboj – Slovenské národné povstanie a oslobodzovanie Slovenska	
15. Znova v Československu	227
Život po vojne – Politický systém obnoveného štátu – Komunisti na ceste k „Vítaznému februáru“	

16. Pod červenou hviezdou 239

Moc preberajú komunisti – So Sovietskym zväzom na večné časy – Hľadá sa nepriateľ režimu – Budovanie socialistickeho štátu – Pokus o reformu režimu alebo socializmus s ľudskou tvárou – Okupácia a normalizácia

17. Nežná revolúcia a rozpad Československa 265

Ľudia proti režimu – Študenti menia dejiny – Dlhoočakávaná sloboda – Rozchod s Čechmi a cesta k samostatnému Slovensku – Ako sa spravuje vlastný štát – Aj my sme štát

Použitá literatúra a zdroje 284

1. NAŠE ÚZEMIE V PRAVEKU

Dejiny ľudstva sú dlhé milióny rokov a aby sme sa v nich lepšie orientovali, historici ich rozčlenili na kratšie obdobia pravek, starovek, stredovek, novovek a moderné dejiny. Jednotlivé obdobia oddeľujú medzníky – významné udalosti, ktoré ľudstvo a jeho vývoj prevratne zmenili. Prvým a najdlhším obdobím dejín je pravek – začal sa, keď sa objavili predkovia človeka (pred 2,5 miliónmi rokov) a skončil sa, keď sa ľudia naučili používať písmo, ktorým dokázali zapísať aj dejiny. Život pravekých ľudí teda nepoznáme z kroník či iných písaných dokumentov, ale iba vďaka archeologickým nálezom. A pravek neobišiel ani naše územie – rôzne predmety, pozostatky sta-

vieb, nádoby, zbrane, šperky či nástroje z tohto obdobia objavili archeológovia aj na území dnešného Slovenska.

AKO SA TO VŠETKO ZAČALO

Keď sa dnes poobzeráš okolo seba, vidíš mestá, dediny, cesty, železnice, rieky, hory, polia... Naša krajina však nevyzerala vždy takto. Najprv ju menila príroda a potom priložil ruku k dielu aj človek. Tak ako všetky krajiny aj Slovensko prešlo geologickým vývojom. Trvalo to veľmi, veľmi dlho, ťažko si vieme predstaviť tie milióny rokov, počas ktorých sa územie formovalo a menilo. Boli to veru riadne búrlivé časy – zem zalievali moria a oceány, vybuchovali sopky, vrstvy zemskej kôry sa posúvali a vytvárali dnešné pohoria či údolia.

Kým sa na našej planéte, a teda aj na našom území, vyskytli ľudia, trvalo to mnoho miliónov rokov. Život na Zemi sa vyvíjal postupne – od veľmi jednoduchých foriem k tým zložitejším. V prvohorách plávali v moriach najstaršie druhy rýb, na pevnine žili obojživelníky a hmyz. Rástli prvé rastliny. Druhohory sú obdobím veľkých plazov. Predstav si, že dinosaury kedysi behali aj na našom území.

V geologickom období treťohôr sa vyvinuli vtáky a prvé cicavce. V tom čase, teda pred pätnástimi miliónmi rokov, žili na dnešnom západnom Slovensku predkovia ľudopopov – dryopitekovia. Užívali si tam príjemné teplé podnebie aj teplé more (veru, kedysi tu bolo more a prišli sme oň pohybom zemských platní). V mori plávali už aj žraloky či veľryby, na brehu rástli palmy, cykasy, sekvoje.

V treťohorách síce vyhynuli dinosaury, ale po svete behali tapíry, nosorožce a iné šelmy. Pozostatkom dávneho mora (volalo sa Tethys) je lokalita Sandberg pri Devínskej Novej Vsi v Bratislave. Tento Pieskový vrch bol nejaký čas dnom mora, útesom i pobrežím. Dokazujú to

skameneliny morských živočíchov – ulitníkov, lastúrnikov, zuby žralokov, ale aj stavec veľryby –, čo sa tam našli. Na strednom a východnom Slovensku v tom čase zasa vybuchovali sopky. Posledná aktívna sopka bola Putikov vršok pri Novej Bani; ďalšími vyhasnutými soppkami sú napríklad Poľana či Vihorlat.

Posledné geologické obdobie – štvrtohory – prinieslo výrazné zmeny klímy. Striedali sa ľadové doby s teplejšími medziľadovými dobami. Práve obrovské ľadovce, ktoré sa v tých časoch posúvali, vymodelovali tvar našich veľhôr – Tatier. Okrem ľadovcov však Európou putovali aj mamuty, srstnaté nosorožce, kone, pižmone, soby. V teplejších medziľadových dobách to boli zasa jelene, jaskynné medvede, tigre šabľozubé.

NEANDERTÁLCI A LOVCI MAMUTOV

V štvrtohorách (geologické obdobie, čo trvá dodnes) prebehol vývin človeka – antropogéza –, keď sa z ľudoopov vyvinuli vyspelejší predkovia človeka (rod *Homo*). A kde sa vlastne vzali prví ľudia na našom území? Predkovia človeka sa vyvinuli z ľudoopov na území Afriky, odkiaľ putovali do všetkých oblastí sveta. Kostí neandertálcov (žili pred 250 000 – 34 000 rokmi a pochádzali z rodu *Homo sapiens*, pomenovanie získali podľa miesta svojho nálezu Neandertal v Nemecku) sa našli aj na Slovensku neďaleko teplých minerálnych prameňov pri Gánovciach (kosti staršieho typu človeka sa na Slovensku nenašli). Vieme o nich, lebo miestny kamenár tam pri ťažbe travertínu (1926) objavil zvláštno tvarovaný kameň. Vedci po preskúmaní nálezu zistili, že ide o vzácny odliatok mozgovej časti hlavy neandertálskej ženy – zahynula v blízkosti prameňov a dutinu po mozgu jej zaplnili minerály, ktoré stvrdli. Kamenár vzácny kameň predal

českému zberateľovi a originálny nález je dnes majetkom českého Národného múzea. Čelová kosť ďalšej neandertálskej ženy sa našla aj pri Šali. Neandertálci sa však z dejín ľudstva vytratilí. Nevyhynuli náhle, zo dňa na deň, ale nejaký čas ešte žili povedľa človeka rozumného. A tak zo pár génov zdedených po neandertálcoch sa nachádza aj v každom z nás. Neandertálci sa od priamych predkov dnešných ľudí líšili stavbou tela – boli nižší, s dopredu nachýlenou robustnou postavou, s výraznými nadočnicovými oblúkmi. Človek rozumný, naopak, bol už vyšší a s väčšou mozgovou časťou.

Na území Slovenska sa objavili aj ďalší predkovia druhu *Homo sapiens*, človek rozumný (žil pred 200 000 rokmi; práve tento typ človeka opustil Afriku a začal osídľovať ostatné kontinenty) a *Homo sapiens sapiens*, človek dnešného typu (žil pred 47 000 rokmi a tiež získal meno podľa miesta svojho nálezu Cromagnon vo Francúzsku, čiže kromaňónsky človek).

Ľudia dnešného typu boli lovcami mamutov. Žili pri jaskyniach, do ktorých sa v čase nebezpečenstva mohli ukryť a ktoré im slúžili aj na uctievanie rôznych kultov. Kromaňónci sa na rozdiel od neandertálcov prejavovali aj umelecky, ornamentmi zdobili predmety a kresbami steny jaskýň. Vyrábali si jednoduché kamenné nástroje – škrabadlá, čepele, hroty. Potravu si zabezpečovali zberom lesných plodov či lovom zvierat.

Skupina lovcov dokázala uloviť aj obrovského mamuta. Jeden z vtedajších lovcov mamutov na našom území vyrobil z kla uloveného zvieraťa sošku – venušu – v tvare plnoštíhlej ženskej postavy. Ide o najstaršie umelecké dielo z nášho územia, jeho vek sa odhaduje na 22 800 rokov. Sošku našli pri Moravanoch nad Váhom, a tak dostala pomenovanie Moravianska venuša. Takéto sošky používali naši predkovia pri uctievaní kultu matky, plodnosti.

PRVÍ ROĽNÍCI A PASTIERI

V mladšej kamennej dobe – neolite (6 000/5 000 – 3 200 pred naším letopočtom) – sa odohrala dôležitá „revolúcia“. Ľudia prestali putovať za zvieratami, aby ich lovili, a usadili sa na jednom mieste. Už nežili pod prenosnými prístreškami z drevených konárov a koží. Začali si stavať pevné domy z dreva a prútia, zakladať prvé osady. Aj naďalej chodili na lov, ale nie tak často (mamuty už nežili, a tak lovili len menšie zvieratá), chytali ryby a stravu si dopĺňali lesnými plodmi. Hlavnú časť potravy im zabezpečovali chované zvieratá, predovšetkým dobytok a ovce (mlieko, mäso), a pestované rastliny, najmä prvé obilniny (pšenica, jačmeň). Z lovcov a zberačov sa stali roľníci a pastieri. Svoje zásoby uskladňovali v hlinených nádobách, ktoré sa naučili vyrábať, a tak archeológovia nachádzajú z tých čias už aj črepiny keramiky.

Neolitickí ľudia na Slovensku obývali aj jaskyňu Domicu, kde archeológovia našli zvyšky ohnísk, kúsky keramiky i jednoduché kamenné či kostené nástroje – sekerky, šípy, šidlá, udicu, ale i hrebeň a prsteň. Španielskej jaskyni Altamira (objavili tam nádherné farebné nástenné vyobrazenia) sa síce naša Domicca nevyrovná, ale aj na jej stenách sa našli praveké kresby vytvorené uhlíkom.

Z obdobia neolitu pochádza i naša druhá najznámejšia venuša – Hrádocká (z Nitrianskeho Hrádku pri Šuranoch). Táto soška oslavujúca kult plodnosti, veľkej matky, je zvláštna tým, že sedí na malom stolčeku. Keďže nálezisko v Nitrianskom Hrádku dostalo pomenovanie slovenská Trója, túto venušu nazvali „slovenskou Helenou“. A čo má naša lokalita spoločné so slávnou Trójou? Legendárna Trója i Nitriansky Hrádok sú *telly* – zvyšky, ktoré vznikli nahromadením zeminy a odpadu – zo zbúraných domov, z popola, črepov keramiky, kos-

tí... Slovenská Trója bola osídlená dlhodobo, najrozsiahlejšie hradisko s obrannými valmi tam bolo vybudované počas bronzovej doby. Archeológovia objavili pozostatky keramiky, predmetov z parohoviny a najmä z bronzu. Niektoré boli privezené z egejskej oblasti.

PRVÍ KOVOLEJÁRI A KOVÁČI

Spracúvať kovy sa ľudia na našom území naučili v eneolite – neskorej kamennej dobe (3 200 – 1 900 pred naším letopočtom). Kovové predmety k nám najprv priniesli kupci z Balkánu (od starovekých Grékov). Podľa nich sa aj ľudia u nás naučili vyrábať predmety zo zlata a medi. Tieto kovy sa tavia pri nižších teplotách, sú mäkšie a ľahko sa tvarujú. Zo zlata si naši predkovia vyrábali šperky – náhrdelníky, prívesky. Z medi to boli rôzne nástroje a zbrane ako dýky, dláta, sekeromlaty. K najstarším zlatým výrobkom na našom území patria šperky z Tibavy a Veľkých Raškoviec. Suroviny spočiatku dovážali, neskôr ľudia vyhľadávali náleziská kovov aj u nás. Nepredstavuj si však nejaké hlboké banské vrty, ľudia ťažili kov len z povrchu zeme, kde bol ľahko prístupný. Zlato sa zase získavalo ryžovaním riečneho piesku.

V bronzovej dobe (1 900 – 700 pred naším letopočtom) sa ľudia naučili spracúvať ďalší kov – bronz. Spolu roztavili med' aj cín a zmes naliali do pripravených foriem z hliny, ktoré sa dali presnejšie vytvarovať. Hotové bronzové výrobky tak mali ostrejšie hrany, ozdobné prvky aj rôzne detaily, čo sa pri kamenných predmetoch nedali vytvoriť. Z bronzu ľudia vyrábali nákončia na kopije, meče, prilby, štíty pre vojakov. Práve v tejto dobe sa vyčlenila vrstva vojakov, ktorých úlohou bolo chrániť ostatných obyvateľov pred nepriateľmi. Z bronzu ľudia zhotovovali aj poľnohospodárske náradie ako kosáky či radlá,

ale aj rôzne ozdoby na odev – ihlice na spínanie odevu, náramnice, náušnice, náhrdelníky.

Z bronzovej doby máme na Slovensku ďalšie nálezisko – Spišský Štvrtok lokalita Myšia Hôrka. Toto sídlo sa nazýva aj slovenské Mykény, lebo bolo vybudované ako staroveké grécke pevnosti. Vzniklo na obchodnej ceste, ktorá spájala Baltské more s Balkánskym polostrovom. Strážilo bezpečnosť kupcov, čo sa tadiaľ presúvali so svojimi karavánami; v pevnosti si mohli oddýchnuť a doplniť zásoby. Veru tak, ešte stále sme v období praveku, aj keď hovoríme o meste s opevnením, valmi a kamennými múrmi. Do mesta za hradbami sa vchádzalo cez vstupnú bránu s dvoma vežami. Štyridsať domov bolo usporiadaných do ulíc. Obydlia najvplyvnejšej aristokracie, čiže príslušníkov najstarších rodov, postavili z kameňov. Museli ich naukladať natesno, keďže ešte nepoznali maltu, ktorou by ich spojili. Aristokracia bývala v centre sídla na akropole a organizovala život v meste. Jej príslušníci používali aj luxusné predmety – ako šperky či nádoby – dovážané z Grécka. Ďalšie domy v meste obývali remeselníci, obchodníci, vojaci. V meste mali aj obetisko, kde vtedajší „kňazi“ prinášali obety bohom. Medzi zvyškami obetovaných zvierat sa našli tiež ľudské kosti, dokonca kosti detí. Mesto zaniklo po požiari pri nejakej veľkej katastrofe. Obyvateľov pravdepodobne napadli nepriatelia v presile, mesto dobyli a zničili.

V železnej dobe (700 pred našim letopočtom – prelom letopočtov), ako už naznačuje aj jej pomenovanie, sa ľudia naučili spracúvať ďalší kov – železo. Výrobky zo železa boli spočiatku veľmi vzácne a drahé, ako prví ich vyrábali a aj s nimi obchodovali Chetiti (ich ríša ležala na území dnešného Turecka). Hoci bol postup spracovania železnej rudy a výroby predmetov prísne stráženým tajomstvom, naučili sa to aj obyvatelia nášho územia. Zakladali remeselné strediská – dielne –, kde spracúvali železo. Výrobu

sústreďovali mimo obývaných osád, aby lepšie uchránili jej tajomstvo.

Významným hradiskom staršej železnej doby – halštatskej (podľa náleziska Halštat/Hallstatt v Rakúsku) bol Molpír pri Smoleniciach na západnom Slovensku. Aj toto sídlo si vtedajší obyvatelia opevnili kamenným múrom a valmi zo zeminy upevnenými drevom. Domy stavali z dreva ako zrubu alebo kolové stavby, ktoré mali steny z prútia a sedlovú strechu. Na Molpíre žilo asi 600 až 700 ľudí – príslušníci bohatej vrstvy i remeselníci, ktorí vyrábali svoje výrobky v dielňach. Spracúvali bronz i železo. Venovali sa tiež výrobe textilu, o čom svedčia nálezy praslenov a tkáčskych závaží. Zásoby uchovávali v keramických nádobách, ktoré vyrábali v rôznych tvaroch a zdobili všelijakými ornamentmi. Obyvatelia Molpíra mali tiež svoje kultové miesto, kde prinášali bohom obety (áno, aj ľudské).

KELTI

Ludí, ktorých sme doteraz spomínali, vedci nevedia zaradiť k žiadnemu národu. Pomenúvajú ich len podľa miesta nálezu alebo názvu kultúry (súbor predmetov s typickými znakmi, spôsob pochovávania). Prvý národ na našom území, ktorého meno poznáme, boli Kelti, pre ktorých sa používa aj názov Galovia. Ich meno je nám známe z rímskych písomných prameňov. Totiž, kým u nás ešte trval pravek, na iných miestach už nastúpil starovek a národy, ako napríklad Gréci a po nich Rimania, už boli o dosť ďalej, napríklad poznali a používali písmo.

Pravlasť Keltov sa nachádzala v západnej Európe, odkiaľ v mladšej železnej dobe – laténskej (podľa náleziska La Tène vo Švajčiarsku) – doputovali aj na naše územie. Zo svojej pravlasti sa rozišli pre preľudnenie. Napriek to-

mu, že obsadili rozsiahle územia, nikdy nevytvorili jednotnú ríšu. Na našom území žil keltský kmeň Bójov.

Kelti boli odvážni bojovníci, roľníci i zruční remeselníci. Vymysleli nový druh pecí, v ktorých tavili železnú rudu. Železo tak malo lepšiu kvalitu a keltskí kováči z neho kuli dlhé meče pre bojovníkov, nože, kosáky, radlá na oranie polí. Občas zo železa vyrábali aj spony na odevy či ozdoby na opasky. Zo zlata a z bronzu tvorili šperky, náramky, nánožné kruhy (ozdoby na nohy) i nákrčníky. S Keltmi vošiel do dejín aj hrnčiarsky kruh, ktorý umožňoval nielen rýchlejšiu výrobu, ale aj súmernejšie tvarovanie hlinených nádob. Zakladali strediská hrnčiarskej výroby, lebo zistili, že dokážu zhotoviť výborný artikel na obchodovanie. Ďalší keltskí remeselníci sa zasa venovali textilu. Ak dnes o niekom perfektne oblečenom povieme, že kráča s módou, tak o Keltoch môžeme povedať, že ju predbehli. Ich typickým mužským odevom boli dlhé nohavice (vtedy ich nenosili ešte ani Rimania). Radi sa odievali do pestrofarebných vzorovaných látok, najmä károvaných, čiže s kockovaným vzorom.

Keltské obyvateľstvo osídlilo takmer celé Slovensko, o čom svedčia keltské osady, hradiská a pohrebiská. Budovali si aj väčšie mestské centrá – oppidá. Sídlili tam vládcovia, obchodníci, ale aj remeselníci. Samozrejme tam nechýbali ani náboženské kultové miesta. Oppidum sa nachádzalo aj na území dnešnej Bratislavy v Starom Meste.

Okrem bežných remeselných dielní mali Kelti aj dielne na razenie mincí. Možno už vieš, že najznámejšia keltská minca z Bratislavy sa volá biatec (podľa nej sa keltské mince nájdené v Bratislave nazývajú aj biateky). Je na nej vyrazený jazdec na koni s ratoľstou v ruke. (Na iných druhoch mince tohto typu je zobrazená dvojica hláv, ktoré symbolizujú česť a odvahu; na ďalších je len samostatná hlava). Ďalšie keltské mince mali vyrazené

rôzne zvieratá (ako kanec, panter, medveď) i názvy (napríklad BVSU, MACCIUS, DEVIL, NONNOS; pravdepodobne to boli mená keltských vládcov). Mince razili zo zlata a striebra.

Váženými členmi keltskej spoločnosti boli druidi, kňazi, ktorí prinášali obety bohom, riešili súdne spory a uchovávali vedomosti Keltov. Svojich mŕtvych Kelti pochovávali žiarovo (telo spálili a popol uložili do hrobu) i kostrovo (do hrobu uložili celé telo). Do hrobov im navyše prikladali rôzne milodary, ktoré mohli mŕtvi potrebovať na druhom svete – potraviny, zbrane, šperky. Najbohatšiu výbavu hrobov mali kmeňoví náčelníci. Tých pochovávali aj pod mohyly, nie však také, aké sa stavajú dnes. V tom čase stačilo navŕšiť zem do tvaru kopca.

Keltov na našom území vystriedali Dákovia z územia dnešného Rumunska. Boli to hlavne dobrí bojovníci, ktorí si pod vedením svojho kráľa Burebistu podmanili keltské kmene, a to nielen na našom území. U nás spôsobili zánik bratislavského oppida a za svoje hlavné opevnené sídla si vybrali hradiská Zemplín a Nitriansky Hrádok. Vznikali však aj zmiešané keltsko-dácke osady.

GERMÁNSKE KMENE A RIMANIA

Po Keltoch a Dákoch osídľovali naše územie zo západu a severu germánske kmene Kvádov a Markomanov. Oproti Keltom boli oveľa zaostalejší, nepoznali hrnčiar-sky kruh, nerazili mince ani si nestavali veľké pevnosti. Nových susedov sme dostali aj južne od nás. Rimania tam vytvorili provincie Panóniu (dnešné Maďarsko) a Norikum (dnešné Rakúsko). Starovekí Rimania mali neustále záujem o nové územia, ale nemysli si, že im išlo o turistiku. Hnala ich vidina bohatstva, výnosy z úrodných oblastí či obchodné zisky. Na druhej strane však tiež

chceli zabrániť prenikaniu barbarských kmeňov na svoje územie. Barbarmi boli pre nich všetci, čo žili za hranicami ich ríše a nehovorili po latinsky.

Vládca Markomanov Marobud (ovládol najprv územie dnešných Čiech) zjednotil viaceré germánske kmene a vytvoril jednotnú ríšu vrátane územia Slovenska. Zoskupil obrovskú armádu, ktorá mala vyše 70 000 vojakov. Rimania sa cítili jeho vládou ohrození, a tak sa rozhodli Marobudovu armádu poraziť, no neúspešne. Z víťazstva sa však dlho netešil ani Marobud. O moc ho pripravil (19 nášho letopočtu) jeho synovec Katvalda, ktorého zbavil moci zasa ďalší súper.

Prvé kráľovstvo na našom území, medzi riekami Morava a Váh, ktoré máme písomne doložené, založil a viedol Kvád Vannius. Toto kráľovstvo (v rokoch 21 – 51 nášho letopočtu) bolo spojencom Rímskej ríše a ochraňovalo jej hranice. Rimania si radi vytvárali z barbarských vládcov spojencov, podporovali ich a tí im za to chránili hranice. Bolo to výhodné spolužitie pre obe strany. Samozrejme, že niekedy si Rimania takýchto spojencov získali až po bojoch. Vannius vládol pomerne dlho, tridsať rokov. O zosadenie vládcu sa postarali jeho príbuzní (synovci Vangio a Sido). Vyhnali ho a nepomohli mu ani Rimania, ktorí sa takéto rodinné spory snažili využiť vo svoj prospech.

Rimania budovali na hraniciach svojej ríše systém opevnení, takzvané *Limes Romanus*. Išlo o tábory, pevnosti, obranné veže, ktoré mali udržať barbarské kmene mimo ich územia, na druhej strane však nebránili šíreniu rímskych poznatkov či výrobkov. Neďaleko našej dnešnej južnej hranice sa nachádzali rímske pevnosti Vindobona (Viedeň), Carnuntum (Deutsch Altenburg – Petronell), Aquincum (Budapešť), okolo ktorých vznikli remeselnícko-obchodné centrá. Menšie tábory si Rimania vybudovali aj na našom území – Gerulata (Bratislava-Ru-